

NEDERLANDSCHE COURAGE AAN DE GOUDKUST

EEN BROKSTUK UIT DE GESCHIEDENIS VAN EEN
VERGETEN POST.

DOOR

M. R. H. CALMEIJER

Het was in de dagen van de Bataafsche republiek. Na een korte onderbreking was in 1803 de oorlog met Engeland opnieuw uitgebroken. Voorbij waren de dagen van Tromp en De Ruijter, Albions vlag beheerschte de zeeën en slechts langs omwegen drong het nieuws uit het moederland tot de ver verwijderde koloniën door. Zoo kon het gebeuren, dat de Engelsche korvet Suriname, onder kapitein Tucker, voor Curaçao lag, zonder dat de ingezetenen van het eiland zich van eenig gevaar bewust waren. Kapitein Tucker had echter het bericht van de oorlogsverklaring ontvangen en daarbij het bevel, zich met zijn schip bij het Britsche eskader te Jamaica te voegen. Het lokkende gezicht van het met plantages bedekte eiland, binnen het bereik zijner kanonnen, deed hem echter besluiten door een kloeke daad zich zelve roem en zijn soeverein een nieuwe bezitting te verschaffen. Hij liet daarom zijn schip gevechtsklaar stelling nemen voor de Wilemstad en deed zich in een sloep naar den wal roeien. Daar begaf hij zich naar het gouvernementshuis, waar de adjudant hem geleidde voor den waarnemenden gouverneur, Abraham de Veer. Op hoogen toon deelde Tucker mede, dat de oorlog weder was uitgebroken en hij in naam van den Koning van Engeland het eiland opeischte. „Ik heb nog geen bericht omtrent de oorlogsverklaring ontvangen”, antwoordde de Veer, „doch het woord van een Britsch officier is mij voldoende. Mitsdien verklaar ik U voor krijgsgevangen en Uw schip voor goeden prijs.” In woede ontstoken vloog Tucker de kamer uit, teneinde zijn korvet een afgesproken sein te geven om het vuur te openen, doch bij de deur werd hij overweldigd en ontwapend. De „Suriname” werd vervolgens overrompeld en zonder weerstand genomen.

Zoodra de Britsche vlootvoogd te Jamaica een en ander had vernomen, zeilde hij met een eskader van twee linesschepen, twee fregatten en een schoener naar Curaçao en eischte het eiland nogmaals op. Zijn parlementair kreeg van De Veer tot antwoord: „Neem het als ge kunt.”

Op het afwijzend antwoord, koersten de beide linesschepen naar

het Westen en deden een landing in de baai van Piscadeira. De overige schepen bleven de haven van Willemstad blokkeeren. Zes weken woedde op het eiland den strijd, plantages werden verwoest, huizen gingen in vlammen op. De Veer begaf zich herhaaldelijk in gevaar en dankte eenmaal, geheel omsingeld, slechts aan de snelheid van zijn paard zijn redding. Toen moesten de Engelschen zich met zware verliezen en onder achterlating van geschut en bagage weder inschepen. Triomfantelijk woei de driekleur van de forten van Willemstad!

Van dit alles bleef de hooge overheid in Nederland, welke delibereerde over de benoeming van een nieuwen gouverneur, geheel onkundig. De zoon van den Gouverneur Johannes de Veer, die liever zijn ambt had neergelegd dan de afzetting van het Oranje Huis te erkennen, kwam voor het door zijn vader bekleede ambt niet in aanmerking. Men koos hiervoor den advocaat Changuion, die 1 Januari 1807, bij een hernieuwde landing der Engelschen, zich vrijwillig in hun handen stelde en het eiland overgaf. 1807—1929 „l'histoire se répète”.

* * *

Voor De Veer was het verblijf te Curaçao nu ondragelijk geworden. Vergezeld van zijn beide oudste zonen begaf hij zich naar Nederland, zijn vrouw met zeven jongere kinderen in West-Indië achterlatende.

Koning Lodewijk, in wiens handen voor luttele jaren de teugels van het bewind berustten, zag in De Veer den man om een andere bedreigde kolonie uit 's vijands greep te redden en benoemde hem in het laatst van 1807 tot „Commandant-generaal over de Noord- en Zuidkust van Hollandsch Africa”, met den rang van generaal-majoor. 3 Maart 1808 zelde hij, vergezeld door zijn beide oudste zonen op het fregat „Gelderland” uit. Op dit schip deed hij voor f 30.000 aan handelswaren vervoeren, daar het hem, evenals vroegere gouverneurs, was toegestaan ook voor eigen rekening handel te drijven. De tocht werd evenwel spoedig onderbroken, doordat de „Gelderland” 19 Mei 1808 door het Engelse fregat „Virginia” werd aangevallen en na een zwaren scheepsstrijd vermeersterd en naar Plymouth opgebracht. De lading werd verbeurd verklaard en de opvarenden geraakten in krijgsgevangenschap, waaraan voor De Veer en zijn beide zonen door hun uitwisseling in 1809 een einde kwam. De regering waagde het niet haar ambtenaren nogmaals te vervoeren en schoof de verantwoordelijkheid af, door De Veer te gelasten op eigen gelegenheid een poging te wagen zijn gouvernement te bereiken. Met eenige andere ambtenaren schepte De Veer zich 10 Sept. 1809 op het Amsterdamsch handelsvaartuig „De Susan” in, welk schip, na een stormachtige reis van 42 dagen, te Nieuw-York aankwam. Na een maand zoeken en onderhandelen vonden de reizigers hier een schipper, bereid hen naar Afrika te brengen en voor 6000

gulden legden zij het laatste traject van hun tocht met zeer slecht weer af in de „Packet”, een sloep van 100 ton. 12 Januari 1810 uit Nieuw-York vertrokken, wierp dit vaartuig 5 Maart daaropvolgend voor Elmina het anker uit.

Het steenen kasteel van St. George d'Elmina was de hoofdzetel der elf factorijen, waaruit de Nederlandsche bezittingen ter kust bestonden. Dagteekenend uit het tijdperk der Portugeesche handelsgrootheid bestaat het nog in onze dagen als een eigenaardig, veelhoekig bouwwerk, met zwaren ringmuur, torens en kanteelen. Binnen de muren bevonden zich eertijds alle gouvernementswoningen, van de huizen van den gouverneur en zijn ambtenaren, tot die der metselaars, timmerlieden, smeden en kuipers; bovendien een klein kerkje en een ruim magazijn. Daarbuiten strekte zich de negorij Mina uit, een vuile, verwarde verzameling meer of minder armoedige hutten, opgetrokken van rietwerk, klei en klipsteen, doorsneden door slechts één smalle straat, en nog thans omstreeks 15.000 menschen herbergende. Aan de spits van deze neger-maatschappij stond een opperhoofd, dat den weidschen titel „Koning van Elmina” voerde, doch in waarheid een zeer povere Sire was, die, evenals zijn collega's de overige „strandkoningen”, tegen zijn woelig volkje bitter weinig had in te brengen. Bij de aankomst van een nieuwen gouverneur werd steeds met hem en zijn onderdanen een overeenkomst gesloten, waarin de rechten en plichten van beide partijen nauwkeurig waren vastgelegd en die dan door den gouverneur en den Koning met zijn rijks grooten werd bezworen.

Geheel anders dan met deze dorpsvorstjes was het gesteld met de beheerschers der groote negerrijken, die zich meer naar het binnenland uitstrekten en die de magazijnen vormden van waaruit zowel de landsvoortbrengselen als de zwarte handelswaar over de factorijen en schepen naar Europa en de Amerikaansche plantages vloeiden. Over deze vorsten konden de blanke kolonisten niet het minste gezag doen gelden en van hun welwillendheid was de bloei der nederzetting in hooge mate afhankelijk. De aanvang der 19e eeuw was in dit opzicht weinig gunstig, daar de verschillende negerstaten langzamerhand waren onderworpen aan twee groote koninkrijken en deze zich thans aangordden tot een verbitterden strijd om de hegemonie, waarbij de blanken op hun kustforten als rotsen waren temidden der woelige baren en de hoofden der negers naar handel niet stonden. Hoewel de grenzen dezer rijken slechts vaag waren omljnd, kan worden gezegd dat het Fantijnsche gebied zich uitstreckte van een kuststrook van $\pm$ 75 km dicht ten O. van Elmina gelegen, tot ongeveer 100 km in het binnenland, terwijl het volk der Ashantijnen ten N.W. daarvan woonde in een nog uitgestrekter rijk, dat evenwel de kust niet raakte. Reeds van de eerste helft der 18de eeuw af stonden deze volkeren vijandig tegenover elkander, doch omstreeks 1805 bereikte hun naijver het hoogtepunt en in het tijdvak, dat van bijna geheel Europa een krijgstooneel maakte, werd ook de

Goudkust geteisterd door een oorlog, die handel en welvaart voor langen tijd vernietigde en waarin onze nederzettingen herhaaldelijk met den ondergang werden bedreigd. Hun toestand verergerde nog, doordat in 1805 de gouverneur-generaal overleed en de groote afstand, welke de koloniën van het moederland scheidde, gevoegd bij de onrust der tijden, de aankomst van een nieuwen bewindsvoerder vier jaar tegenhield, in welk tijdsverloop het onverstandig bewind van een der waarnemende hoofden herhaaldelijk onlusten onder de negers van Elmina in het leven riep, waarbij de betrokkene tenslotte op wreede wijze werd omgebracht.

* *

In den namiddag van 5 Maart 1810 zette De Veer voet aan land en werd hij door den waarnemenden gouverneur verwelkomd en aan tafel genoodigd. De overgave van het gouvernement zou den volgenden dag plaats vinden. Tijdens den maaltijd werd De Veer reeds in kennis gesteld met de benarde omstandigheden, waarin de kolonie verkeerde. Hij, die den trotschen titel voerde van „Commandant-generaal over de Noord- en Zuidkust van Hollandsch Africa”, was in waarheid de bevelhebber van een belegerd fort, want Elmina was ingesloten door een Fantijnsche negerkrijgsmacht van ruim 30.000 man. Deze aanval was een wraakneming voor de hulp die sommige ingezetenen van Elmina aan den Koning van Ashantijn gezonden hadden en voor de geheele houding van ons gouvernement, dat zich steeds op de hand van Ashantijn betoond had, daar dit land verder van ons afgelegen en dus minder te duchten was. Omgekeerd had de Koning van dit rijk onze havens noodig, om de voortbrengselen van zijn niet aan zee gelegen landen en den menschenbuit van zijn krijgstochten te kunnen inruilen en deed dus ook het zijne om in vriendschappelijke betrekking tot ons te blijven. Dit alles bezorgde ons evenwel den haat van zijn tegenstander en toen deze tijdelijk de overhand verkreeg, maakte hij van de gelegenheid gebruik om den genoemden aanval op Elmina en een gelijktijdige op Accra, een onzer andere forten, te wagen. Er was evenwel nog een reden, die de Fantijnen tot deze houding hadden bewogen en wel de heimelijke opruiing en steun der Engelschen. „De Britsche trotschheid”, zegt De Veer in de notulen der Raad van Politie van 20-12-1810, „onder het masque van vredelievendheid zich zoo vaak verborgen houdende”, achtte de gelegenheid schoon om zich van een mededinger te ontdoen, hoewel openlijk de goede verstandhouding tusschen de twee rassen bewaard bleef.

Na het diner ging het gezelschap een luchtje scheppen op de wallen van het kasteel en hier zag De Veer tot zijn verbazing, dat de toestand nog erger was, dan men hem had verteld en de negers rondom de muren hun tenten hadden opgeslagen. „Waarom duldt gij den vijand onder Uw muren?” vroeg de generaal den waarnemenden gouverneur.

ABRAHAM DE VEER
(1767—1838)

Het antwoord luidde, dat de stukken zoo ver niet droegen, waarop de generaal zeide: „Mijnheer, ik had gezegd de overgave van het bestuur tot morgen uit te stellen, doch verklaar mij op dit oogenblik voor geïnstalleerd.” Hij gaf daarop bevel de stukken in batterij te halen en het vuur te openen. Zijn oudste zoon, Johannes de Veer, gewezen zeeofficier en thans zijn luitenant-adjudant, stelde de stukken, die voldoende dracht bleken te hebben, in de richting en dra ploften de ronde ijzeren kogels temidden der negers neer. Dit onverwachte bombardement deed in hun kamp een paniek uitbreken en in wanorde sloegen de Fantijnen op de vlucht. De negerbevolking van Elmina dit ziende, vatte moed, greep naar de wapenen en vervolgde den wegtrekkenden vijand gedurende den geheelen nacht. Vroeg in den morgen werd de generaal uit zijn slaap gewekt en verzocht zijn voeten te zetten op de afgehouden hoofden der gesneuvelde Fantijnen. Begrijpende door deze handeling zijn prestige bij de negers zeer te verhoogen, onderwierp hij zich, zij het met walging, aan deze plechtigheid.

Terwijl men hiermede nog bezig was, meldde zich een Fantijnsche deputatie aan om over de uitwisseling van de wederzijdsche krijgsgevangenen te onderhandelen. De wereld is echter klein, de bergen ontmoeten elkaar niet, maar de menschen wel. Onder de deputatie bevonden zich twee negers, die behoord hadden tot de sloeproeiers van den Britschen parlementair, die De Veer gesommeerd had Curaçao over te geven. Zoodra deze beide zwarten den generaal zagen, herkenden zij hem. Hij was dan ook zeer kenbaar aan zijn hooge, rechte gestalte. Ook zijn beide zoons werden herkend, zoodat bij de negers geen twijfel overbleef. Zij verzochten daarop met hun afgevaardigden te mogen overleggen en hielden deze nagenoeg het volgende voor. „Deze man is dezelfde, die op Curaçao commandeerde, toen de Engelschen dat eiland aanvielen; hij is een duivel in het gevecht; hij heeft de Engelschen verslagen en zou het ook ons doen; gij ziet, wat hij reeds deed, nog slechts weinige uren aan wal. Wij raden U en het geheele Fantijnsche volk aan, den vrede met hem te sluiten ter voorkoming van groote rampen.” De deputatie luisterde naar dien raad, de vredesonderhandelingen begonnen en werden tot een goed einde gebracht.

* *

De eerste moeilijkheid was voor De Veer hiermede overwonnen en gelukkig kon hij niet overzien hoevele hem nog wachtten.

Reeds de eerste nadere kennismaking met het bestuursorgaan van zijn gouvernement leerde hem in welk een wespennest hij zich had gestoken.

De kolonie was inderdaad het voorbeeld van een maatschappij, die, door isoleering, klimaatinvloed, aanwezigheid van een groot aantal ongunstige elementen en jarenlang gemis aan een krachtig en eerlijk bestuur, tot den grootst mogelijken graad van corruptie en verdorvenheid was vervallen. En ieder trachtte door

kuiperijen zich ten koste van het algemeen te verheffen en te verrijken en zelfs de predikant nam aan dezen strijd een ijverig aandeel en gebruikte zijn geestelijk gezag om daarmede zijn wankelende financiële positie te schragen.

„Het grootste gedeelte der kustbewoners”, zoo schrijft De Veer in een zijner brieven, „is van dat allooi in handel, wandel en moreel bestaan, dat, hadden de omstandigheden het toegelaten, ik den geheelen konkelboel naar het moederland had opgezonden.”

De gevolgen van een dergelijk wanbeheer waren dan ook niet uitgebleven. „De menschenlijke verbeelding is niet in staat”, meldt De Veer in zijn eerste rapport, „zich een verwarring voor den geest te brengen, gelijk aan die, welke de politieke en financiële administratie hier oplevert.”

Dit wordt nog begrijpelijker wanneer wij een stuk lezen, waarin de boekhouder-generaal, nadat De Veer hem dit onomwonden had gevraagd, toegeeft, van boekhouden niet de minste kennis te bezitten. De soldijboeken waren zes maanden ten achter, de magazijnen ledig, de consignatiekist bevatten inplaats van goud, nagemaakte staven. Slechts de militaire zaken bevonden zich in goeden staat.

Met krachtige hand en zonder iemand te ontzien begon De Veer dezen Augiasstal te reinigen en hij wanhoopte niet, onder God's zegen, deze laatste en tenigst overgebleven bezitting van het Rijk te bewaren. Dat hij hierin geslaagd is, kan zeker niet worden toegeschreven aan gunstige omstandigheden, want van den aanvang af scheen alles samen te spannen om zijn bestuur met een catastrofe te doen eindigen. Reeds aanstonds deed zich een ernstig conflict met de Engelschen voor. Een hunner fregatten wenschte een Spaansche schoener, die op de reede van Elmina lag, te onderzoeken en stuurde hiertoe een boot uit, die geen vlag voerde. Van uit het Spaansche vaartuig werd op deze boot een schot gelost, dat een der opvarenden kwetste. De Engelsche kapitein eischte nu uitlevering van den Spanjaard, die geschoten had, of van den commandant die daartoe bevel had gegeven, doch De Veer achtte deze uitlevering in strijd met de eer der Hollandsche vlag en weigerde. De Engelschen overvielen daarop in den nacht het Spaansche schip en voerden dit, ondanks het vuur uit de Hollandsche forten, weg. De Veer was machteloos zich voor deze handeling genoegdoening te verschaffen en moest eveneens aanzien hoe White, de Britsche gouverneur van Cape Coast Castle, de Fantijnsche negers met allerlei beloften aanzette zich van ons hoofdkasteel meester te maken en hen daartoe zelfs van kruit en lood voorzag. Het wekt verwondering, dat de Engelschen, die al onze koloniën bezet hadden, nimmer een rechtstreekschen aanval op onze nederzetting aan de Goudkust hebben beproefd. De Veer zelf schreef dit toe aan het feit dat het hem steeds gelukt is de Elminasche bevolking op zijn hand te houden, waardoor hij in geval van nood over 6000 weerbare mannen kon beschikken, die zich, zij het gebrekkig bewapend, tot het uiterste

zouden hebben verzet. Zelfs een overwinning zou daardoor de positie der Engelschen tegenover de inlandsche bevolking te veel verzwakt hebben, terwijl de kolonie voor het uitzenden van een krachtige expeditie uit Europa niet belangrijk genoeg zal zijn geacht.

Al gelukte het De Veer gezonder toestanden te scheppen, het was hem onmogelijk nieuwe bronnen van inkomsten te ontdekken en zonder deze was de, bijna voortdurend van alle verkeer met het moederland afgesneden, kolonie toch aan een met hongersnood eindigende verarming overgeleverd. De eenige inkomsten werden verkregen uit het drijven van handel met enkele Portugeesche en Amerikaansche koopvaarders, doch ook deze verminderden van jaar tot jaar. De brieven, die De Veer door bemiddeling van deze koopvaarders aan het Ministerie van Koloniën wist te doen toekomen, vormen dan ook een aaneenschakeling van steeds dringender beden om hulp, doch Engeland beheerschte de zeeën en het zou tot 1815 duren voor het eerste Hollandsche schip op de reede kwam. Ook in het zenden van onderstand door middel van buitenlandsche vaartuigen betoonde de Koninklijke Hollandsche regeering zich weinig doortastend, zoodat De Veer, om de noodige levens- en krijgsbehoeften te kunnen aanschaffen, was aangewezen op het trekken van wissels, waarvoor hij meermalen persoonlijk borg moest blijven. In 1811 bereikte hem het bericht, dat eenige van deze wissels in Holland geprotesteerd waren en hiermede was ook het crediet, het eenige middel van bestaan, vernietigd. „Hoe is het mogelijk”, roept hij uit, „dat men, na door mijne driewerf ontvangen klaagliederen met den stand van zaken bekend te zijn geworden, kan veronderstellen dat ik, opgehoopt met schulden, die betaling vorderen, verstooten van hoegenaamd alle ressourcen, met ledige handen, het levensonderhoud kan verschaffen aan honderden menschen; 's lands bezittingen tegen een geweldigen inlandschen vijand verdedigen, voor een buitenlandsche op de hoede zijn en tevens de vereischte herstellingen bewerkstelligen?”

De toestand scheen nu inderdaad reddeloos, de Fantijnsche legers verzamelden zich weer in de bosschen, sneden Elmina ook aan de landzijde van alle toevoer af en vielen de buitenbezittingen met groote overmacht aan. De bevelhebber van het fort Cormantijn meldde, dat de sterkte niet meer te houden was, waarop De Veer antwoordde dat hij in het uiterste geval mocht capituleeren, doch nimmer het fort aan de Engelschen verkoopen, daar dit een schande voor zijn souverain zou zijn. Inderdaad gaf dit établissement zich spoedig daarop over en werd door de negers geheel verwoest, in welk lot later nog twee andere forten deelden.

Temidden van deze ellende kwam 6 Juli 1811 het bericht, dat het Koninkrijk Holland had opgehouden te bestaan en met het Fransche Keizerrijk was vereenigd. De Veer besloot den eer van trouw aan Napoleon af te leggen, welke voorbeeld door al zijn onderhebbenden werd gevolgd, doch kon er niet toe besluiten de

oude vlag te strijken, en bepaalde, dat deze zou blijven wapperen, tot daarvoor bepaalde bevelen kwam. Nimmer zijn deze gekomen en nimmer is de Hollandsche driekleur gestreken.

In het ingesloten Elmina ging het gebrek nu meer en meer over tot de bitterste armoede. De sterfte, reeds door het moordende klimaat bevorderd, nam, door gemis aan geneesmiddelen, angstwekkend toe, de slaven konden door hongersnood niet meer werken, de ambtenaren verloren den moed, de negers begonnen in hun trouw te wankelen. Hoewel de troepen wisten dat de Gouverneur reeds lang hun soldijen uit eigen zak betaalde en thans niets meer uit te betalen had, kreeg redelooze ontevredenheid de overhand. Een deputatie onderofficieren eischte tractement en kleeding, aangezien zij anders spoedig hun dienst naakt, of, als de negers, met een „paantje” om hun middel, zouden moeten verrichten. Van de officieren waren nog slechts twee luitenants in leven, de zoon van den Gouverneur en een 2de luitenant, die nauwelijks in staat was zijn naam te schrijven en van alle geestkracht verstoken was. „Wij noemen ons officieren van Zijne Majesteit”, zegt De Veer, „wij zijn nog slechts bedelaars”.

De uitbarsting werd nog verhaast door de schrille tegenstelling met de Engelschen, die juist een buitengewone toevloed van geld en goederen hadden gekregen en hun overvloed zooveel mogelijk ten toon spreidden. In het voorjaar van 1813 brak de lang dreigende muiterij onder het garnizoen uit.

Op een kwaden morgen werden de poorten van het kasteel gesloten, de bruggen opgehaald en schoolden de soldaten te samen om het gouvernementshuis, waarin de ambtenaren en officieren ijlings de wijk namen, deuren en vensters zoo goed mogelijk barrikadeerende.

* *

Gelukkig waren de soldaten niet voorzien van kruit en lood; terwijl van binnen uit eenige schoten werden gelost. Het was echter een wanhopige toestand, daar de soldaten slechts behoeften vol te houden om den gouverneur met zijn getrouwen uit te hongeren en tot de overgave te dwingen. In het krom, of negerdorp, kreeg men van het gebeurde spoedig de lucht en de geheele mannelijke bevolking rukte tot ontzet aan. Men vond echter de poorten van het kasteel gesloten en bleef een oogenblik besluiteloos, tot een flinke timmerman met ladders den muur overklom, de gracht doorzwoom en het slot van de hoofdboord rondom uitboorde. Gelukkig merkten de oproerlingen niets hiervan, daar zij, zich door het sluiten van de poorten veilig achtende, geen schildwachten hadden uitgezet. Zoodra het slot doorboord was, liepen de negers met zware balken storm tegen de poort en slaagden er in deze te forceeren. Toen werden de rollen omgekeerd, de belegeraars geraakten belegerd en trokken zich in de kazernes terug, waar zij zich met de bajonetten verdedigden. De negers, 5 à 6000 in getal, wilden de oproerlingen dood schieten, toen

de Generaal met zijn gezag tusschenbeide trad, om noodeloos bloedvergieten te voorkomen. Hij liet gedurende den nacht brandende zwavelpijpen in de kazerne werpen, met het gevolg, dat de muiters de wapenen neerlegde en zich gevangen gaven.

Hiermede was wel de hoofdopstand gedempt, maar de bezetting van het fort St. Jago, gelegen op een berg, hetwelk het kasteel geheel bestreek, bleek mede in de samenzwering betrokken. Deze bezetting bedroeg 24 man en deze hadden kruut en kogels en konden desnoods het kasteel plat schieten. Hier moest dus met beleid worden gehandeld. De eerste zorg was, dat de bezetting van St. Jago van het gebeurde onkundig bleef. Na beraadslaging werd daarop het volgende plan beraamd en uitgevoerd. Vroeg in den morgen ging de fetiche (neger-toovenaar) Paap met trommelslagers voorop en gevolgd door 25 man sterke mannen naar het fort. Zij gaven voor het orakel te willen raadplegen voor het welslagen eener onderneming en werden toegelaten. Daarop begon de fetiche plechtigheid, de toovetrom dreunde, de soldaten der bezetting schaarden zich rondom. Ongemerkt posteerden de 24 zware athleten zich achter hen, op een afgesproken slag van de groote trom pakte ieder zijn man en met behulp van den 25e, die een zak met touwen bij zich had, werden de 24 muiters met de handen achter den rug gebonden en zoo voor den gouverneur gebracht. Daarmede was de muiterij geheel bedwongen maar, daar de geheele bezetting daaraan had deelgenomen, hield men geen enkelen soldaat over. Ook hierin werd raad verschaft door den man, die geleerd had soldaat- en zeemanschap te gebruiken. Hij koos uit de getrouwe zwarten, die hem hadden ontzet, een paar honderd flinke kerels, die in den wapenhandel werden onderwezen, waarbij zijn oudste zoon Johannes, die inmiddels tot kapitein, commandant van het garnizoen, was bevorderd, goede diensten bewees. Zijn tweede zoon, Casper, die zwaar ziek lag, had zijn ziekte tijdens den opstand vergeten. Als magazijnmeester was hij in de weer om zwavelpijpen en andere benodigdheden aan te reiken. Gedurende dien bangen nacht verwisselde hij vier malen van kleeding, het uitgetrokkene lag op een hoop, goud geel van kleur, maar de groote inspanning had hem geheel hersteld. Hij, zoowel als de ambtenaren, hielp vervolgens mede om den zwarten troep te disciplineeren, waarbij hij er zelfs in slaagde om uit dezen een korps muzikanten te organiseeren.

Nog een vol jaar sleepte het handjevol blanken op het kustfort zijn treurig bestaan voort, toen kwam na vijf lange jaren de eerste goede tijding. Een vreemde koopvaarder berichtte het einde der Fransche overheersching en bracht een schrijven mee van den Secretaris van Staat voor Zaken van Koophandel en Koloniën waarin deze om rapport over den staat der bezittingen vroeg.

De Veer besluit dit rapport, dat niet anders dan een schildering van jammerlijke ellende kon zijn, met de woorden: „maar de aloude Hollandsche geest is triumphant en de vlag onveranderd gebleven.”

Nog was evenwel het einde niet gekomen, de verwarring door Napoleons terugkeer veroorzaakt deed het vaderland de koloniën nagenoeg vergeten. De Veer schrijft in dezen tijd: „Ik heb nu geen papier, pennen en inktstoffen meer om te schrijven, nog drie maanden dan is het met ons gedaan.”

In 1815 eindelijk kwam het eerste Hollandsche schip op de reede en het volgend jaar sloeg het uur der verlossing. De forten losten saluutschoten voor den nieuwen bewindvoerder, generaal Daendels en De Veer keerde over Nederland naar West-Indië terug. Hij had vrouw en kinderen in zeven jaren niet gezien. Zijn latere loopbaan, eerst als Gouverneur van St. Eustatius, St. Martin en Saba, daarna als Gouverneur van Suriname, valt buiten het bestek van deze schets.

Sindsdien is de Goudkust verkocht, de driekleur uit Afrika verdwenen, met eigen handen neergehaald. Heeft, wat daar is geleden en gestreden voor ons nog zin? Een Nederlander die onlangs onze oude bezittingen ter kust bezocht en mijmerde op de vervallen fortwallen en bij de verweerde zerken schrijft in „Het Vaderland”: „Hoe vergeefsch zijn die levens geweest.” Waren zij vefgeefsch? Of hebben zij ons, die de gebeurtenissen van Curaçao en van de Zeven Provinciën mee beleefden, nog iets te zeggen?
